

Coolia 31(3) juli 1988

VERSLAG VAN DE WERKWEK IN GRIENDTSVEEN 1987

MIRJAM VEERKAMP, *Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Kempenbergerweg 67, 6816 RM Arnhem*

SUMMARY

A report is given of the foray of the Dutch Mycological Society at Griendtsveen, Noord-Brabant, in October 1987. The most interesting fungi of each biotop are listed and the morphology and taxonomy of some of them are briefly discussed.

Van 17 tot 23 oktober vond de binnenlandse werkweek plaats in het grensgebied van de provincies Noord-Brabant en Limburg. Een gebied dat tot dan toe door de N.M.V. weinig is bezocht (Arnolds 1985) en waarvan bij het karteringsproject weinig paddestoelengegevens bekend zijn. Midden in de Peel in het dorp Griendtsveen hadden we een prima onderkomen met een grote gemeenschappelijke werkruimte, waar tot in de kleine uurtjes gedetermineerd werd. In totaal namen 24 personen aan deze werkweek deel.

Het programma van deze werkweek was zo ingedeeld dat 's morgens gekozen kon worden uit twee excursies terwijl de middag en avond werden gebruikt om de vondsten te determineren en te bespreken. Zondagmiddag heeft een deel van de groep het Proefstation voor de Champignoncultuur in Horst bezocht, waar Gerben Straatsma een rondleiding verzorgde. Er bleek niet alleen onderzoek gedaan te worden aan de Champignon, maar ook aan de Shii-take en de Cantharel.

Niet alleen tijdens de werkweek was het zonnig en droog weer, maar ook in de periode daarvoor. Dit had tot gevolg dat we ons vooral met de nattere biotopen hebben beziggehouden. De excursieresultaten worden hieronder per biotoop besproken.

Hoogvenen

Bezocht zijn de Mariapeel, de Grote Peel en de Deurnse Peel.

Hoewel de hoogveenvegetaties niet de rijkste paddestoelenoogsten opleverden, zijn er wel een paar leuke soorten gevonden zoals *Dermocybe phoenicea*, vele exemplaren van *Leccinum testaceoscabrum* en als één van de opmerkelijkste vondsten van de hele week *Lactarius fuscus*, een donker gekleurde melkzwam die evenals *Lactarius glyciosmus* naar kokos ruikt. Bij een vergelijking van de twee soorten 's avonds bleek er toch een verschil in geur te zijn: *L. glyciosmus* ruikt naar kokosmakronen (zoet) en *L. fuscus* naar pure (niet zoete) kokos.

Vochtige beekdalen en verlandende rivierarmen.

In Brabant zijn de natuurreservaten De Biezen en De Oetert bezocht en in Limburg de Castenraysche Vennen, het Leudal, Koelbroek en het Lottummerschuitwater. Juist deze vochtige terreinen leverden de langste paddestoelenlijsten op. In

Koelbroek werden in een elzenbroekbos binnen één kilometerhok 184 soorten genoteerd. De geïnventariseerde beekdalen bestonden uit elzen- en wilgenbroekbosjes met hier en daar overgangen naar het elzen-vogelkersverbond, vochtige graslanden en mesotrofe verlandingsvegetaties. In het moerasbos hebben we kennis gemaakt met vele soorten van het geslacht *Naucoria* waaronder *N. escharoides*, *N. suavis*, *N. permixta*, *N. salicis*, *N. scolecina* en *N. subconspersa* en met het geslacht *Cortinarius* zoals *C. alnetorum*, *C. bibulus*, *C. helvelloides*, *C. rigidus* ss. Fries, *C. delibutus* en verder *Dermocybe palustris* var. *palustris* en *D. uliginosa*.

Eveneens in elzenbos vonden we "*Naucoria*" *cephalescens* en "*N.*" *permixta*. De plaatsing in het geslacht *Naucoria* wordt niet door alle mycologen gevolgd. De aanwezigheid van een plage op de spore was een reden voor Pegler en Young (1975) deze soorten bij het geslacht *Galerina* onder te brengen. Ook de meelgeur en de dextrinoïde sporen worden niet bij andere soorten *Naucoria* aangetroffen. De dextrinoïde reactie is tijdens de werkweek bij enkele soorten *Naucoria* getest. Alle bleken negatief. De hoedhuidstructuur is echter niet *Galerina*-achtig, evenmin als het kleilig-schurftige uiterlijk van de hoed. Reid (1984), die deze soorten ook bij *Galerina* indeelt, beschouwt *G. cephalascens* bovendien als identiek aan *G. permixta*, omdat naar zijn mening de cystidenvorm van beide soorten zeer veel overlap vertoont en het onmogelijk bleek goede onderscheidende kenmerken te vinden.

Behalve voor elzenbroekbossen kenmerkende soorten als *Lactarius omphaliformis* en *L. obscuratus* bleek er een macroscopisch sterk op *Lactarius theiogalus* gelijkende soort voor te komen, nl. *L. lacunarum*. Deze soort dook de rest van de week in bijna alle natte terreinen op en zal stellig vaak voor *L. theiogalus* worden gehouden.

Volgens de literatuur zou de kleur van zowel de hoed als de steel van *L. lacunarum* donkerder zijn dan die van *L. theiogalus*. Dit was echter in onze gevallen niet zo. Wel waren er duidelijke verschillen in de hoedhuidstructuur. Deze bestaat bij *L. lacunarum* uit liggende hyfen, terwijl deze bij *L. theiogalus* uit ronde cellen bestaat. Verder heeft *L. lacunarum* een grovere, meer uitstekende sporenornamentatie.

De moerasvegetaties leverden verder leuke kleine paddestoeltjes op afgestorven zeggebladeren op zoals *Marasmius limosus*, *Mycena quisquiliaris* en *M. bulbosa*. Vermeldenswaardige vondsten uit de natte biotopen waren verder *Psathyrella basii* en *Laccaria purpureobadia*.

In het Leudal werd op een *Dicranella*-wandje *Hydropus scabripes* gevonden tussen enige tientallen exemplaren *Paecilomyces*.

Droge voedselarme bossen

De droge bossen op arme zandgrond leverden weinig soorten op, waarschijnlijk door de voorafgaande droge periode. Ook hebben juist deze bossen veel te lijden van de zure depositie. Opvallend is dat er in de jonge sparrenbossen wel interessante paddestoelen gevonden zijn. In boswachterij Horst werden in zo'n perceel jonge sparren *Dermocybe semisanguinea* en *D. crocea* var. *porphyreovelata* ge-

vonden. Aan de oostoever van de Maas bij het plaatsje Lomm is een jonge sparrenaanplant op een meer leemhoudende bodem bekeken. Dit bosje was zo rijk dat er nauwelijks tussen de paddestoelen door te lopen was. Onder de vnl. mycorrhiza-vormende paddestoelen waren veel vertegenwoordigers uit de geslachten *Cortinarius* en *Dermocybe*. De volgende soorten *Cortinarius* zijn gevonden: *C. erythrinus*, *C. hinnuleus*, *C. privignus*, *C. saniosus* en *C. cristallinus* (ss. Kühner) en *Dermocybe cinnamomea* en *D. palustris* var. *palustris*. Deze laatste soort was uitsluitend van moerassige plaatsen bekend.

Aan de oostkant van de Maas werden verder de Hamert en de Ravensvennen bezocht, beide in landschappelijk opzicht zeer fraaie landgoederen, bestaande uit eiken-berkenbos, Grove dennenbos, heide en vennen. Wat de paddestoelen betreft moest het bij de Hamert komen van een aantal brandplekken bij een ven (zie ook Keizer, 1988). Hier stonden tussen de mossen *Funaria* en *Marchantia*: *Pholiota carbonaria*, *Tephroclype anthracophila*, *Peziza echinospora*, *Gerronema posonii* en *G. marchantia* en de zeldzame *Galerina carbonicola*, waarover eerder in Coolia een artikel verschenen is (Den Held - Jager, 1984). *Galerina phillipsii*, beschreven door Reid (1984) en afgebeeld bij Phillips (1981) lijkt welhaast dezelfde soort te zijn. Bij de Ravensvennen was een echte, niet-vergrasde heide te zien met *Clavaria argillacea*.

In Noord-Limburg is de Zelderse Driessen bezocht, een natuurgebied op stroomdalgrond. Op het door paarden beweide schraalgrasland werden, ondanks de droogte, toch een aantal voor dit biotoop kenmerkende soorten gevonden: *Camarophyllus russocoriaceus*, *Hygrocybe psittacina*, *Entoloma papillatum*, *Geoglossum nigrum* en een viertal *Clavulinopsis*-soorten. Op de kale zandriehel van de aspergevelde stond *Entoloma icterinum*.

Een soort die ten onrechte als zeer zeldzaam te boek staat en op de werkweek uit dorpsgazons geplukt werd is *Panaeolus olivaceus*. Deze soort heeft in tegenstelling tot de andere soorten uit dit geslacht fijn ruwe sporen. Hij lijkt op *Panaeolina foenisecii*, alleen heeft hij donker gekleurde lamellen. Een beschrijving wordt gegeven in Gerhardt (1984). Kits van Waveren (1979), die zich ook met *P. olivaceus* bezig hield, concludeerde dat collecties onder deze naam in het Rijksherbarium tot *P. fimicola* behoorden, en dat de olijftint bij deze soort zonder betekenis was. Hij deed evenwel geen uitspraak over het type van *P. olivaceus*. Het is waarschijnlijk dat *P. olivaceus* in meer herbaria aanwezig is, maar dat de licht ruwe sporenornamentatie over het hoofd is gezien.

Een verrassing was twee vondsten van *Amanita porphyria*, een soort die sterk achteruit gegaan is en waarvan in Brabant weinig vindplaatsen bekend zijn (Arnolds, 1985).

We mogen ook dit jaar terugkijken op een geslaagde werkweek. Niet alleen zijn er van ca. 40 kilometerhokken gegevens voor de kartering verzameld, maar vooral is gebleken dat, als je maar op de goede plekken kijkt, Brabant en het noorden van Limburg op mycologisch gebied veel leuks te bieden hebben.

Met dank aan Thomas Kuyper voor het lezen van het concept en de hulp bij de taxonomische onderdelen.

LITERATUUR

- Arnolds, E. (red.) (1985). Veranderingen in de paddestoelenflora (mycoflora). Wet. Meded. K.N.N.V. 167: 1-101.
- Gerhardt, E. (1984). *Panaeolus olivaceus*, ein verschollener Düngrerling, Beitr. Kenntn. Pilze Mitteleur. 1: 31-34.
- Held-Jager, C.M. den (1984) *Galerina carbonicola* Smith in Nederland gevonden. Coolia 27: 56-58.
- Keizer, G.J. (1988). Enkele interessante inoperculate ascomyceten van de werkweek in de Peel 1987. Coolia 31(2): 33-38.
- Kits van Waveren, E. (1979). De soorten van het geslacht *Panaeolus*. Coolia 22: 102-110.
- Pegler, D.N. & Young, T.W.K. (1975). Basidiospore form in the British species of *Naucoria*, *Simocybe* and *Phaeogalera*. Kew Bull. 30: 225-240.
- Reid, D.A. (1984). A revision of the British species of *Naucoria* sensu lato. Trans. Br. mycol. Soc. 82: 191-237.
- Phillips, R. (1981). Paddestoelen en schimmels van West-Europa.